

detegner musikken – hele tiden koncentreret om rækkefølge, hvilke brikker der kan kombineres; spørgsmålet om, hvorvidt der ligger en forudbestemt rækkefølge, som kan forklare musikkens opbygning.

Levy har præsteret en imponerende grundighed og udholdenhed i sit arbejde, for at analysere så mange stykker så detaljeret er et meget stort arbejde. Resultatet – denne afhandling – er da også tilsvarende stort: 772 sider plus 187 sider appendix, spækket med nodeeksempler. Hvis man er af den type, som ikke synes om bøger fyldt med formler, så er dette ikke den rette læsning. Det er tungt at læse så mange næsten matematiske analyser.

„The World of the Gorrlaus Slåts“ introduceres af Morten Levy selv som en afhandling med en dobbelt målsætning: Dels at beskrive den gorrlause slåts struktur og tonalitet, en opgave Morten Levy karakteriserer som hørende ind under det musiketnologiske område. Dels at opbygge en musikteori, relateret til samme musikmateriale, hvilket samtidig placerer afhandlingen inden for det musikteoretiske område.

Personlig synes jeg, at netop beskrivelserne af struktur og tonalitet er den mindst musiketnologiske del. Jeg betragter faget musiketnologi som en teoretisk indfaldsvinkel mere end et spørgsmål om, hvorvidt det bearbejdede materiale tilhører den vestlige verdens kunstmusik eller en folkemusik. Derimod tror jeg, at Levy netop i det teoretiske kunne have fundet flere forskere indenfor musiketnologien, som har ladet sig inspirere af semiotikken, folk som John Blacking¹ og Anthony Seeger kunne her nævnes. For netop denne umiddelbare utilgængelighed, både tonalt og metrisk, hvor man selv må finde sine indfaldsveje, karakteriserer jo megen af den musik, musiketnologer beskæftiger sig med. Og ved at have sammenholdt materialet med andres arbejder kunne nogle trin måske også være sprunget over, hvorved afhandlingens omfang kunne begrænses. Man kan spørge sig selv, hvorvidt alle mellemregninger altid skal publiceres eller blot refereres til som en slags appendix.

Herudover kommer spørgsmålet om selve analysen. Med mit udgangspunkt som musiketnolog savner jeg, at analysen kommer ud over det rent matematiske, bruger de omfattende strukturelle analyser til noget mere. De efter min mening spændende filosofiske overvejelser i indledningen følges heller ikke op i de

følgende kapitler. Men gennem en musikteoretikers øjne vil vurderingen sikkert se ganske anderledes ud!

Eva Fock

1. I artiklen „The Problem of ‘Ethnic’ Perception in the Semiotics of Music“ siger Blacking bl.a.: „There are special problems in the semiotics of Music, first, in defining *what is or is not to be treated as music*. Second, there is *the selection of the unit of analysis*: can a movement of a symphony be treated independently any more than a sentence drawn from a paragraph? Third, *the flexibility of meaning in music is generally greater than in language*, and depends almost entirely on the context of performance and the status of performers and listeners. Fourth, the *nonmusical or extramusical, components of musical structure must be distinguished from those that are irreducibly musical*.“ (*The Sign in Music and Literature*, redigeret af Wendy Steiner, University of Texas Press 1981, s. 186).

Jens Henrik Koudal: *Musiketnologi og folke-musikforskning i Danmark*. (DFS NYT 92/1). København 1992. 32 s. Node. ISBN 87-89759-06-0.

Svend Nielsen: *Dansk folkemusik. En indføring i den traditionelle musik i Danmark*. (DFS NYT 93/1). København 1993. 55 s. Ill. Noder. ISBN 87-89160-03-7.

Dansk Folkemindesamling har i sin serie DFS NYT udgivet to små bøger, hvoraf den ene skildrer den musiketnologiske forskning i Danmark, den anden dansk folkemusik og dens udøvere. Begge publikationer henvender sig til forskere, studerende og andre interesserede, som kunne ønske sig et overblik over de pågældende emner.

Koudal skelner mellem fem hovedretninger i studiet af folkelige musiktraditioner i Danmark og på Færøerne, nemlig (1) den musiketnologisk/sanghistoriske, (2) den musikvidenskabelige, (3) den tekstlig/folkloristiske, (4) den danseetnologiske og (5) den æstetisk-litterære. I artiklen har han valgt fortrinsvis at beskæftige sig med de to første, hvor interessen koncentrerer sig om musikken i dens samspil med miljøet og om musikken selv. Arbejdet med folkemusikken inddeler han i tre hovedperioder: før 1900, 1900-1960 og 1960-1990. Behandlingen af disse tre perioder udgør artiklens hoved-

del og omfatter 22 sider. Herefter følger et afsnit på ni sider med bibliografi og diskografi.

I afsnittet om perioden før 1900 skitserer forfatteren indsamlingen af danske folkeviser begyndende med nedskrifterne i de adelige visebøger 1550-1700 og de første udgivelser af middelalderballader ved Anders Sørensen Vedel og Peder Syv. Som generelt i Europa drejede det sig næsten udelukkende om tekstoptegnelser, mens melodioptegnelserne først rigtigt begyndte med det 19. århundrede. Læseren bekendtgøres her med sprogmænd Svend Grundtvig, der grundlagde folkemindestudiet i Danmark og påbegyndte kildeudgaven „Danmarks gamle Folkeviser“, med komponisten A.P. Berggreen, der indsamlede og udgav sin store samling af danske og udenlandske folkesange med klaverledsagelse, og med den jyske skolelærer, Evald Tang Kristensen, som udførte sit imponerende feltarbejde.

Andet afsnit fortæller, hvordan der efter århundredskiftet opstod en række institutioner såsom Dansk Folkemindesamling, Foreningen Danmarks Folkeminder og Foreningen til Folkedansens Fremme m.fl. Samarbejdet mellem disse institutioner og personer som Hjalmar Thuren, Hakon Grüner-Nielsen og Evald Tang Kristensen fik afgørende betydning for indsamling og udgivelse af landbefolkningens sange og instrumentalmusik såvel som for den videnskabelige behandling af materialet.

Med tredje afsnit når Koudal frem til vor egen tid — 10 sider mættet med informationer, som vistnok ikke er tilgængelige andetsteds. Perioden fra 1960 er præget af en intensiv interesse for studiet af den traditionelle musik, ikke alene i Norden, men også i andre lande i og uden for Europa. Dansk Folkemindesamling fik sin egen musikafdeling, Københavns Universitets Musikvidenskabelige Institut ydede nu regelmæssig undervisning i musiketnologi, en almen interesse for folkemusik bredte sig i befolkningen, og Danmarks Radio bidrog med talrige udsendelser om dansk og fremmed musik.

I Dansk Folkemindesamling mødte man en ny generation af indsamlere og forskere — fastansatte og løsere tilknyttede medarbejdere — som var præget af en mere moderne og international orientering. Man indsamlede på land og i by, udgav plader og kassettebånd og gjorde videooptagelser. Forfatteren nævner her en række forskere, som hver på sin måde bidrog til dansk folkemusikforskning med studier i balladernes melodik, dansk sanghistorie, skillingsviser, børnesange, historisk kildemateriale, gade-

råb, individuelle sangere etc. Dertil kommer den udenlandske afdeling, ledet af Poul Rovsing Olsen, der selv gjorde indsamlinger og studier i musik fra Grønland og Mellemøsten, mens andre bidrog med materialer og afhandlinger om musikken på Sardinien, i Balkanlandene, Norge, Island og på Bellona i Stillehavet.

Bibliografien omfatter skriftlige materiale-udgaver vedr. Danmark og Færøerne samt bøger og artikler, der (ligesom diskografiens opgivelser) er resultater af danske forskeres arbejde med folkelige musiktraditioner dels i Danmark og på Færøerne, dels i den øvrige verden (Grønland undtaget).

Koudal har her givet os en kortfattet, men første samlet oversigt over musiketnologi og folkemusikforskning i Danmark.

Svend Nielsen begynder med at definere de tre forskellige musikkulturer, som findes i Danmark: kunstmusikken, den kommercielle musik og folkemusikken. I betragtning af emnets mangfoldighed, er hans definition så præcis, som man kan forlange det.

Den lille bog informerer i otte afsnit om kildemateriale og indsamling, om genreinddeling, forskningen, musikken i samfundet, folkemusikinstrumenterne, den musikalske struktur, folkemusikkens genbrug og endelig den traditionelle musiks situation i dag. Denne hoveddel omfatter 43 sider og suppleres med tre sider bibliografi og diskografi.

Forfatteren bygger sin fremstilling på de samme historiske kendsgerninger som den ovenfor omtalte artikel, men her danner de udgangspunkt for en beskæftigelse med selve materialet. Med året 1958 som skillelinje viser han, hvordan man inden 1958 foretog en genreinddeling af viserne efter teksternes form og indhold. Historisk blev materialet opdelt i middelaldervisere, efterklangsviser og nyere viser. Hvad angik melodierne, interesserede man sig mest for deres oprindelse og deres tonalitet. Efter 1958 foretrak man i overensstemmelse med nye idealer at opdele folkemusikken efter dens funktion og tilknytning til bestemte befolkningsgrupper.

Mest plads har forfatteren viet afsnittet om musikken i samfundet gennem tiderne. Her karakteriseres en række samfundsgrupper, hvis musik er knyttet til bestemte brugssituationer gårdmands- og husmandsgruppen, herregårdsbørsterne, de rejsende, bygningsarbejderne, gadehandlerne, søfolkene, fiskerne, de religiøse

kredse, børnene og kvinderne; endvidere de professionelle og halvprofessionelle musikere såsom spillermænd, gårdmusikanter og værthusmusikere.

Der gives en oversigt over de folkemusikinstrumenter, som har været anvendt fra det 18. århundrede og fremefter i forskellige samfundsgupper. Hjemmelavede instrumenter som f.eks. klarinetskalmejer og rummelpotte samt de mange hyrdedrensinstrumenter får en kort beskrivelse med på vejen.

Afsnittet om den musikalske struktur, som er forsynet med mange nodeeksempler, beretter for vokalmusikkens vedkommende om en remsemelodik, der ligesom i det øvrige Europa bygger på hexakordmelodik, og om middelalderballadernes melodiske og tonale udvikling samt sammenhængen mellem teksttype og melodi; endvidere om det nyere melodistof (18.-19. årh.), som beherskes af durtonaliteten og i nogen grad er påvirket af instrumentalmusikkens former. Også spillemandsmusikken inddeles i en ældre, hvis melodik hviler på et modalt grundlag, og en nyere, som helt bygger på durtonalitetens treklangsmelodik og melodiforløb i ottetaktsperioder.

Efter sin behandling af det historiske materiale kaster forfatteren et blik på, hvordan denne folkemusik er kommet til udtryk i kunstmusikken, og hvordan folkedansereforeningerne har arbejdet på at bevare de traditionelle folkedanse. Tiden efter 1960 affødte forskellige aktiviteter i form af såkaldte folkemusikhuse med samvær og med undervisning i instrumentalspil og dans, andre steder kombinerede man den traditionelle musik med nyere populære musikgenrer.

Svend Nielsen slutter af med en række betragtninger over den traditionelle musiks situation i dag, dens generelle tilbagegang og årsagerne hertil.

Hæftet fremtræder smukt illustreret med gamle tegninger og nyere fotografier, og det er en behagelighed, at teksten gennemgående bringer henvisninger til litteraturlisten og nodeeksemplerne. Men man burde have ofret større opmærksomhed på korrekturlæsningen, for der er alt for mange trykfejl.

Til sidst: De valgte emner er et stort område at skulle indkredse på så begrænset plads, som de to hæfter frembyder. Begge publikationer er af stærkt koncentreret indhold, men forfatterne giver det heller ikke ud for at være andet og mere end en indføring. Disse rammer taget i betragtning finder jeg det interessant læsning,

og fremstillingernes overskuelighed og til-læggenes bibliografi og diskografi gør det nemt for den videbegærlige at komme videre.

Birthe Thørup

Hans Heinrich Eggebrecht: Musik im Abendland. Prozesse und Stationen vom Mittelalter bis zur Gegenwart. München – Zürich (Piper) 1991. NB: Nedenstående anmeldelse har tidligere været bragt i DOREMI, Musikvidenskabeligt Instituts Fagblad, Kbh. 19. årg. (1993) nr. 2.

Enhver, der har læst mere end én musikhistorisk fremstilling, kender dette med at sammenligne dem og sortere dem i de gode og de dårlige. De gode udmærker sig ved, at man ved læsningen af dem glæder sig mere over det, der står i dem, end man ærgrer sig over, hvad der ikke står, altså over det, forfatteren gør for lidt ud af eller helt forbigår. Er man passende åben og liberal, kan man såmænd finde noget at glæde sig over i de fleste. Men hvor går nu egentlig grænserne for, hvad man med rimelighed kan forvente af en musikhistorie?

Hans Heinrich Eggebrecht (HHE), der nu er pensioneret fra sit mangeårige virke som professor i musikvidenskab i Freiburg, giver allerede i forordet et afvæbnende svar på spørgsmålet. Hans musikhistorie er ikke et forsøg på at samle alt, hvad der kan fortælles om musik i historie og samtid. Den rummer kun det af den, som han selv har erfaret og oplevet, som har sat sig fast i hans bevidsthed, det der – som han siger – er „kommet ham nær“. Han indrømmer, at hans bog på mere end 800 sider har store huller. Den rummer til gengæld meget, som andre ikke har.

Han leger med den tanke, at han kunne have kaldt sin bog: „Kapitler af ...“. Sådan havde han jo behændigt kunnet løse problemet med ufuldstændigheden. Nej, skriver han med et lille hip til de bekymrede encyklopædister, det havde ikke været løst, det havde været fortiet!

HHE's talrige bøger og afhandlinger har især været samlet om middelalderens musik, om Heinrich Schütz, om J.S. Bach og om Gustav Mahler. Men hvilken musik der nu ellers har stået i centrum for betragtningen, så er den altid blevet belyst i sammenhæng med samtidige teoretiske begreber – teori her taget i en anden og videre forstand end den rene håndværkslære. Den musikalske analyse, der